

Serdecznie zapraszamy
na otwarte seminarium
Zakładu Literaturoznawstwa i Kulturoznawstwa IS PAN,
które odbędzie się
w dniu **15 stycznia 2019 r. o godz. 12.00**
w siedzibie Instytutu Psychologii PAN przy ulicy Jaracza 1.

Dr Joanna Roszak

wygłosi referat nt.

Poezja jako akt pokoju (w szkolnej dydaktyce języka polskiego)

*Pokój to więcej niż nieobecność wojny,
to cnota, stan umysłu, dyspozycja do czynienia dobra,
zaufania, sprawiedliwości (Baruch Spinoza).*

*gdyby... gdyby z tej wojny został
jeden dobry wiersz (Krystyna Miłobędzka).*

W *Jak rozmawiać z dziećmi o bardzo ważnych sprawach* Charles E. Schaefer i Theresa Foy DiGeronimo zaznaczają: „w jakimkolwiek momencie przeczytacie ten rozdział, prawdopodobnie gdzieś na świecie będzie toczyć się wojna” (Charles E. Schaefer, Theresa Foy DiGeronimo, *Jak rozmawiać z dziećmi o bardzo ważnych sprawach. Dla rodziców dzieci od 4 do 12 lat. Konkretnie pytania i odpowiedzi oraz pożyteczne wskazówki*, przeł. Beata Horosiewicz, Media Rodzina, Poznań 2002, s. 281). Autorzy ci dodawali: „Eksperci zgadzają się, że najlepiej jest nie ukrywać przed dziećmi faktów. Pozwolenie dzieciom na swobodne rozmawianie o wojnie i zadawanie pytań na ten temat jest jedynym sposobem na osiągnięcie jednego celu: by dzieci czuły się pewnie i bezpiecznie we własnych domach” (*ibidem*, s. 282). Wojna zatem jest dla dzieci – nawiązując do tytułu książki Pawła Beręsewicza – należy do tematów wymagających odtabuizowania i odheroizowania. Wojna jest dla dzieci, bo nie wręcza się im podczas niej apotropaicznych przedmiotów, bo trzydzieści pięć procent uchodźców docierających do Europy z krajów ogarniętych wojnami to dzieci – są wśród nich niemowlaki bez rodziców. Wojna jest dla dzieci, bo należy się im rozmowa o jej okropieństwach, rozmowa, która da wiedzę, wywoła empatię, osłabi lęk.

Omawiając wybrane utwory współczesnych polskich poetów i poetek, zredukuję rozważania na ich temat do jednego aspektu – pokojowego, nie proponując innych możliwych odślonień. Interesują mnie w referacie – i pośrednio odpowiadam już przywołanemu poniżej niemieckiemu myślicielowi – wybrane przejawy poezji propokojowej. Hans-Georg Gadamer pytał, czy w naszej cywilizacji poeci mają do spełnienia jakieś szczególne zadanie. „Czy w czasach, gdy społeczny niepokój, dolegliwość życia w społeczeństwie anonimowej masowości zewsząd daje się we znaki, i wciąż pojawia się potrzeba odnalezienia albo stworzenia na nowo autentycznej solidarności – jest jeszcze pora na sztukę?” (Hans-Georg Gadamer,

Czy poeci umilkną, wybrał i opracował Janusz Margański, przeł. Małgorzata Łukasiewicz, Wydawnictwo Homini, Bydgoszcz 1998, s. 36).

W wystąpieniu omówię polskie wiersze XX- i XXI-wieczne z dwóch biegunów poezji propokojowej: poświęcone kategorii pokoju negatywnego oraz największemu znaczeniu pokoju pozytywnego (pozwalające na praktykowanie afirmacji i dzielenie się wdzięcznością, zamieszkanie w tym, co Joanna Niżyńska – badaczka twórczości Mirona Białoszewskiego – nazwała „królestwem małoznaczości”).

Tytuł referatu parafrazuje nazwę jednej z wiodących innowacji *mindfulness* w brytyjskich szkołach: *.b i* (program napisany przez Richarda Burnetta, Chrisa Cullena i Chrisa O’Neila).

Proponowane lektury:

Antony Adolf, *What Does Peace Literature Do?*,

http://www.peaceresearch.ca/pdf/42/Vol42_2010_Adolf.pdf

John Dewey, *Democracy and Education*.

Bożena Chrzastowska, *Teoria literatury w szkole. Z badań nad recepcją liryki*.

Krzysztof Wodiczko, *Obalenie wojen*, przeł. Paweł Łopatka.

Marzena Żylińska, *Neurodydaktyka, czyli nauczanie przyjazne mózgowi*.